

Poročamo — glosiramo

SLOVENSKA LITERATURA V AMERIŠKI IZDAJI

Z letnico 1973 je pri newyorški založbi Twayne Publishers izšla zajetna knjiga (647 strani) z naslovom *Introduction to Yugoslav Literature* in z opozorilom, da je to prvo antologijsko delo te vrste s področja jugoslovanskih literatur v angleščini. Založba je že izdala podobne antologije o sodobni poljski, španski, romunski in bolgarski literaturi; po njenih napovedih je antologija iz jugoslovanskih literatur samo prva knjiga v zbirki jugoslovanskih literatur, ki naj bi se torej nadaljevala z ožjimi zborniki ali celo z izdajami posameznih piscev.

Izdajo so pripravili Branko Mikasinovich, Dragan Milivojević in Vasa D. Mihailovich, ki predavajo na ameriških univerzah predvsem ruski jezik in književnost; kot je iz navedb razvidno, objavljajo tudi o drugih slovanskih literaturah. Antologija prinaša zaporedoma izbore iz posameznih slovstev Jugoslavije — iz srbskega, hrvaškega, slovenskega in makedonskega. Vsak izbor je pospremljen s kratkim orisom literarnega razvoja, kar naj bi nudilo bralcu izhodišče za razumevanje avtorjev in besedil. Razdelitev prostora, namenjenega vsaki literaturi, je taka, da obsega srbska okoli 260 strani in 33 avtorjev, hrvaška okoli 230 strani in 25 piscev, slovenska približno 90 strani in na njih 13 avtorjev, nazadnje pa še makedonska na 45 straneh z devetimi avtorskimi imeni.

Slovenski del uvaja kratek pregled, ki na desetih straneh poskuša zarisati razvojno črto od Prešerna do sodobne literature, na kratko označuje posamezna obdobja in smeri, predvsem pa imena, ki se nato pojavijo v izboru. Žal ni navedena literatura, po kateri je oris prirejen, na enem mestu je

omenjen Anton Slodnjak. Oznake v glavnem ustrezajo, če ne štejemo napak, ki so pri te vrsti kompiliranju skoraj neogibne in v sodobnih antologijah po mednarodni praksi več kot običajne. Med drugim beležimo: potem ko je Murna avtor orisa že pravilno uvrstil v moderno, ga znova poleg Srečka Kosovela uvrsti med predstavnike ekspresionizma; Gradnika razglša za Župančičevega učenca in najznačilnejšega pripadnika čistega ekspresionizma (Župančič's disciple and the most typical adherent of pure expressionism); za Kosovela je rečeno, da je prva zbirka njegovih verzov izšla po njegovi smrti pod naslovom *Zlati čoln* (1949); za Prežihove Pripovedke (pravilno *Povesti*) iz leta 1925 je zapisano, da so se pojavile na vrhuncu impresionističnega obdobja (at the peak of the impressionistic period); o romanu *Dobredob*, ki je dvakrat napačno zapisan kot *Dobredob* in preveden z *The Natives*, je rečeno, da je zbirka zgodb (a collection of stories); oznake povojnih avtorjev so precej negotove ali celo napačne, na primer: »Degradacija čustva, poskus priti do novega pojmovanja realnosti z razumom sta značilna za takšne pisce, kot Kajetan Kovič, Janez Menart, Ciril Zlobec in Cene Vipotnik.«

V uvodnem orisu je precej prostora posvečenega zlasti literaturi po letu 1945; prikazana je v tem smislu, da je do leta 1948 prevladoval močan vzhodni vpliv, kar da je bilo nasprotno stoletnim kulturnim in literarnim stikom z zahodno Evropo; po letu 1948 pa je to slovstvo prišlo pod močan in čezmeren vpliv zahodnih kulturnih in literarnih idej. »Rezultat je bila dezorientacija in neravnovesje v slovenskem literarnem in kulturnem življenju. Navdušenje in zanimanje za sodobno zahodno kulturo ni bilo zmeraj razsodno in kritično.« Vendar te oznake, ki so

seveda problematične, v orisu niso dokumentirane ob konkretnih delih in piscih. Od teh so omenjeni s krajšimi oznakami tile: Kovič, Menart, Zlobec, Vipotnik, Bor, Zajc, Strniša, Zidar in Koprivec. Kot se pri vseh podobnih mednarodnih informacijah o sodobni literaturi dogaja, je seveda tudi ta že nekoliko »out of date«, saj govori o reviji *Perspektive*, kot da še izhaja in zbira okoli sebe »nonkonformistične pisce, ki jih združuje kritičnost do družbe in hierarhičnih razmer v slovenskem kulturnem življenju«. Na koncu orisa je o zadnjem obdobju na splošno formulirana tale sodba: »Sodobna slovenska literatura iz poznih šestdesetih let je mračen in preroški socialnokritičen komentar o dobi. Težko je reči, do kod je ta literatura resničen odsev (a true reflection) socialistične družbe ali pa zasebna vizija avtorjev.«

Med prevajalci tekstov, ki naj na kratko predstavijo slovensko literaturo od Prešerna do danes, beremo imena: V. de Pinto, Anthony J. Klančar, Janko Lavrin, A. Lenarčič, I. Zorman, Zora Depolo, Svetozar Koljević, J. Gradišek, Rudolf Zrimc, Donald Davenport. Nikjer ni navedeno, kdaj in kako so nastali ti prevodi niti, ali gre za prvotise. Za nekatere je očitno, da so morali nastati predvsem prek srbohrvaških prevodov. Izbor je seveda kar se da omejen, zlasti za 19. stoletje. Iz Prešerna je objavljen Sonetni venec v celoti, sledi Levstikov Martin Krpan; Cankar je predstavljen s črtico Greh in s pesmijo *V bogatih kočijah se vozijo*, Ketteja predstavlja drugi sonet iz cikla *Slovo in pomotoma* še pesem *The Recollection*, ki ni drugega kot zadnje štiri kitice omenjene Cankarjeve pesmi; Župančič je v izboru s koncem *Dume* in s pesmijo *Telesa naša*, Prežihov Voranc z zgodbo *Kurjak*, Kosovel s pesmijo *Ecce homo*, Kosmač s celotno *Gosenico*, Vipotnik z dvema pesmima, Bor z drugo, deveto in dvanajsto pe-

smijo cikla *Šel je popotnik skozi atomski vek*, Zlobec s pesmijo *Otroške oči*, Zidar z eno svojih avtobiografskih zgodb; zadnji je Zajc s pesmima *Črni deček* in *Umirajoče drevo*. Izbor je torej zlasti z večjimi teksti še kar smotrni, deloma pa naključen in zato v celoti vendarle ne dovolj reprezentativen za posamezne avtorje, pa tudi ne za predstavitev bistvenih potez slovenskega literarnega sveta. Ob vsakem avtorju so še kratke biografske in bibliografske opombe.

Izdaja, o kateri velja reči, da ji je bil namen vsaj kar zadeva slovensko literaturo dober, izvedba pa slabša, je očitno namenjena različnim krogom bralstva — najprej navadnemu bralcu, še bolj pa študentom jugoslovanskih jezikov in literatur na ameriških univerzah, in ne nazadnje tudi potomcem izseljencev, ki se v tej obliki lahko prvič seznanijo z izročilom svoje narodne literature. Nedvomno bodo temu namenu še bolj ustregle nadaljnje izdaje, zlasti če bodo pripravljene v sodelovanju s književniki in strokovnjaki iz Slovenije oziroma Jugoslavije.

J. K.

GLEDALIŠKA GOSTOVANJA

Slovenske gledališke novitete že dolgo ne doživljajo več svojih krstnih uprizoritev samo na osrednjih — ljubljanskih odrih; vedno več je primerov, ko doživijo dela osrednjih slovenskih dramatikov premiere v različnih slovenskih gledaliških hišah. V njih se vrstijo tudi vsi pomembni slovenski režiserji, ki so včasih pripadali pretežno Ljubljani. Že ti dve dejstvi nedvomno narokujeta nujnost gledaliških gostovanj po Sloveniji in seveda tudi v Ljubljani, saj si avtor izvirnega dela in njegov režiser gotovo zaslužita, da sta predstavljena »prestolnemu mestu«. Pa še en vzrok je: čeprav nekateri ocenjevalci in poročevalci krstnih uprizoritev na